

PRIMORSKI LIST.

Podučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski list“

izhaja vsaki prvi in tretji četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gold., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke dobivajo se pri upravnistvu.

Uredništvo in upravnistvo

mu je v Gorici, Travnik št. 13. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Katoliška Družba v Gorici.

II.

Ko smo pisali v predzadnjem listu prvi članek o bodoči „katoliški družbi“ v Gorici, nismo upali, da se bo, misel s takim zanimanjem pozdravila! Glas „Primorskega lista“ odmel se je tudi v Trstu. Dopisnik iz Trsta v zadnjem listu nas je kar prehitel, ker imeli smo res namen, sprožiti misel, da bi se tudi v Trstu osnovala enaka družba, ki bi bila naši sestra. Ako bi se imelo to vresničiti, tedaj bi bilo dobro, da bi imeli v pretresovanje družbinih pravil skupen pripravljaven shod.

Da bi misel bolj se zorela in da bi imeli rodoljubje prilito temeljito in vsestranski o nji premišljevat, povedali bi radi v tem oziru še nekaj.

„Družba katoliška“ ne bo stopila na dan, kot kaj posebnega, kjer bodo zbrani sami „velekatoliki“, kakor nas žal nekateri zmerjajo, ampak njen namen bo vrediti in organizovati katoliško gibanje, ki je že na Goriškem precej živo. Raztreseni smo in drug za drugega ne vemo. Včasih si katoliški možje v postopanju in raznih okoliščinah celo nasprotujejo — v posmeh liberalcem! „Družba katoliška“ nam bo dala priliko, da se spoznamo, in, da vsi kot en mož značajno postopamo! Toliko o prvem namenu družbinem v zagovor sovraženih goriških „velekatolikov.“

Posebni nameni, katerih smo se vže zadnjič dotaknili in katere ponavljamo so: razširjati katoliško zavednost; poživljati dolžnosti do cerkve, do domovine in do družine; skazovati dela krščaske ljubezni; podpirati vbožne in bolnike, boljšati zagrešene; gojiti in pospeševati katoliško odrejo slovenskega naraščaja.

Sredstva ali pripomočki v dosego družbenih namenov bodo: 1. Shodi, v katerih se bode pogovarjalo in sklepalo, kako bi se rešile opravila in vprašanja, ki se tičejo društva. 2. Govori in branja, ki se bodo prerejala in razne pobožnosti, ki se bodo preskrbovale. 3. Podučni spisi za naše razmere. 4. Razširjanje dobrih knjig in vstanovljenje posebne knjižnice za goriške Slovence. (Kako lahko je to izvesti razvidno je iz množice knjig, ki so se že ali poslale ali obljubile.) 5. Naprava oratorijev za dečke in deklice, ki so bili že pri prvem sv. obhajilu. Nabiranje denarja in blaga. 6. Vstanavljanje po zmožnosti odredilnih naprav in v teku časa po dohodkih katoliški dom.

Društveno vodstvo bo sestavljeno, kaker pri vseh

drugih društvih katoliških. Svetujemo pa, naj bi društvo imelo svoje *poverjenike po farah*, ki je bodo razširjali. Zdi se nam prav, da bi družba ne bila le za Gorico, ampak i za njeno bližno okolico.

O društvenikih in njihovih pravicah, o odborovih sejah, občnih zborih in shodih, o številu poverjenikov, o volilni pravici itd. bode se natanko slišalo in določilo pri pripravljavnem shodu, sicer ne more biti v tem velike posebnosti. Glavna reč pri društvu je podlaga, namen in sredstva in o tem prosimo, da bi se temeljito razmišljalo.

Slišali smo pa tudi *razne vgovore*! Največi vgovor je ta, da se katoliška družba ne sme ločiti po narodnosti od laške. Povedali smo že zadnjič, kako nevtemeljen je ta vgovor! Sicer pa prosimo te, kateri skušajo s tem škoditi našemu listu in vresničenju katoliške družbe, naj pomislijo kaj bi se nemudoma zgodilo, ako bi v Circolo cattolico prevagali Slovenci in bi slovenski predsednik občeval s Furlanijo! Koliko veljave bi imelo tedaj društvo za Furlanijo?

Drugi vgovor je ta in ne moremo si kaj, da bi mu ne pripisovali nekaj važnosti: Kje so možje, ki bodo delali? Že zdaj smo vsi z delom obloženi. Kje bo denar? Saj se vedno nabira!

Gospoda! Prosimo Vas ne obupajmo; Zidajmo na previdnost Božjo in vse bo prav! Saj se tudi ne terja od nas, da bi že v enem letu vse načrte izveli. Načrti, katere si postavimo, ne bodo delo enega leta ali dveh let *ampak dvajset, petdeset, sto let*. Začnimo! Na konec leta bomo poračunili, koliko smo dosegli!

Izjavljamo odkritosrčno, da nam je vsaki svet o katoliški družbi ljub in drag, samo, da se nam *očitno* naznani. Posvetovanje bo še le pokazalo, kaj nam je storiti in kako. Ne smemo se prenaglati. Govorijo naj pri posvetovanju starejši in odločilni možje iz Gorice in okolice, katere hočemo povabiti in katere prosimo, da bi se *prav gotovo* vdeležili. Do svidanja!

Nova domovinska postava.

Nobena postava nas Slovencev tako ne tlači ko domovinska postava. Naše občine, ki so skoraj vse male kmečke občine, izgubljajo leto za letom naj bolje delavce in delavke, ki gredo v mesto služiti bogati gospodi.

Tam zapravijo moči, zdravje in večkrat tudi poštenje. Tedaj pa je pošlje gospoda domu vbogi občini na ramena, ali pa je pošljejo v bolnišnico, od koder

pride račun domačemu županu, ki ne ve ali bi se jezil ali bi se jokal, da občina, ki ni imela ko potrato z dotičnim delavcem, plačuje za postaranega ali onemoglega delavca. — Vže dolgo tožijo s tem naše siromašne občine in tudi na kat. shodih se je izražala želja, da naj se „domovinska pravica“ prenaredi, da bodo kmečke občine oproščene sedanjega velikega bremena.“ Tako I. katoliški shod v Ljubljani. Tudi deželni zbori, posebno isterski, kranjski in dalmatinski so se izrekli v tem mislu.

Dne 16. oktobra t. l. je ministerstvo predložilo novo postavo, o kateri moremo reči, da je za naše potrebe dovolj primerna. §. 2. a. pravi, da *priseljenci* (torej ljudje, ki pridejo iz druge občine n. pr. z dežele v mesto) *zadobijo domovinsko pravico, če davke plačujejo v novi občini v petih letih.* b. oni ki, davka ne plačujejo, če so prebivali v občini *deset let neprenehoma.* Vojaška leta se bodo vštevala.

Vsprejem v novo občino zahteva vsaki sam, *ali če sam noče tudi domača občina, da se ga iznebi.*

Ta postava je zdaj še le predložena in ne vemo kedaj bodo o njej razpravljali v državnem zboru, ker se vedno kavsajo za prazna vprašanja, katera narekava strast raznim strankam. Liberalcem ne bode vseč nova postava, a tudi Tirolski deželni zbor se je menda izrekel proti taki postavi. Slovenski poslanci naj porabijo to priliko, in naj preračunajo, koliko krivičnih stroškov je vže do zdaj izplačalo naše kmečko ljudstvo bogatim mestom.

S to postavo bi se pomnožilo *število slovenskih meščanov* na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Goriškem, v Trstu in v Istri. Ako se poznej razširi volilna pravica delavskemu ljudstvu, bomo imeli več volilcev ko zdaj.

LISTEK.

Čudne navade.

Iz zapuščine r. Štefana Kocijančiča.

14. Celtiberji so se ne v vodi, ampak v človečji tekočini kopali, ki so jo v ta namen hranili. Delali so pa to, ker so menili, da je ona tekočina naj bolji lek za slabotno truplo, in da zgubljene telesne moči povrača. De gustibus non est disputandum.

15. Kedar kdo pri Judih umerje, preveznejo vse posode v hiši, v katerih je voda, in vso vodo izlijejo. Pravijo namreč, da se je duša umrlega v vodi okopala, in jo tako oskrunila. Drugi Judje pa pravijo, da se vsakemu umirajočemu *angelj smrti* z golim mečem v roki nad zglavjem prikaže; ko umirajoči to zagleda se strahu strese, in tako pade z meča kaplja strupena bolniku v usta, in na to izdihne dušo. *Angelj* pa meč koj v bližnji vodi umije. Ako bi kdo od tiste vode pil, v kateri je angelj svoj meč umil, moral bi koj umreti. Ker tedaj ne vedo, katera je tista voda, zato vso vodo, kar je je v hiše, proč izlijejo.

16. Rimljanje so pijance tako sovražili, da jih niso terpeli ne v mestnem starešinstvu, ne v kaki drugi mestni ali državni službi. Zato pa tudi ni smel nobeden vina piti, dokler ni bil 30 let star; ženske pa niso nikoli vina pile. Na Španskem se ni nobeden za pričo sprejel, ki se je bil enkrat upijanal. Gorje našim pivčekom, ako bi to pri nas veljavo imelo!

17. V Indiji žalujejo otroci cela tri leta, po očetovi in materni smrti, ter jim vračajo tako za prva tri leta svojega otroštva, ko so jih pestvali.

18. Asirjanci so svoje bolnike zraven ceste ven

Glede postave same naj opomnimo, da se nam zdi izraz „nepretrgoma“ (ununterbrochen) nekoliko nedoločten.

Ko se bo o tem razpravljalo v državnem zboru, bomo še govorili.

Veliki izgredi v Istri,

Resno sovrašтво italijanskih liberalcev in judov proti slovanskemu ljudstvu, ki ravno vstaja in hoče vstopiti v vrste izobraženih narodov, je bruhnilo na dan v prošlih 14 dnevih s tako silo, da je celo tržaško in dunajsko vlado iznenadilo. — Pravosodni minister grof Schönborn je dal izvesti staro naredbo, da *vradne deske na c. kr. sodiščih imajo nositi napise tudi v slovenskem oziroma hrvaškem jeziku.* Ta nedolžna stvar, ki ni mogla nikomur zakriviti lasca, je tako razdražila prenapeteže, da so začeli razgrajati po ulicah in pobivati okna sodiščem in tudi zasebnikom, o kojih so vedeli, da so prijazni Slovanom. V *Kopru* n. pr. so vpili pred stanovanji gg. duhovnikov Legoviča in Glavine, ter so z nogami in poleni bili po vratih. C. kr. orožnikom se je posrečilo, da so mirnim ljudem vsaj življenje vbrani. Učiteljski pripravniki niso smeli one dni v šolo, ker niso bili varni življenja. Ravno tako so se morali tudi drugi Slovenci in Hrvatje skrivati.

Najhujše pa so razgrajali in divjali v *Piranu*, kjer so vdrli v občinsko hišo in kanonik Vidali je pozval župana, naj takoj skliče sejo in protestuje proti odloku visokega ministerstva. Stvar je bila naročna in domenjena. Župan je še isti dan sklical starešinstvo, ki je enoglasno sklenilo pritožbo proti slov. napisom. Množica je ukala in erjavela po ulicah, ko

postavljali, ter cd memogredočih popraševali, s čim bi se dala bolezen ozdraviti.

19. Baktrijanje so svoje starčke, ki niso bili več pri moči, in pa slabotne psom dajali, da so jih snedli. Kaspijanje so svoje stariše po dokončanem 70. letu starosti, v hram zaperli, in prisilili, da so lakote poginili. Tibareni pa so jih navadno obešali. Iz tega spoznamo lahko, koliko dobrega je luč sv. evangelija prinesla, da je take hudobne navade odpravila.

20. Skitje so z mrličem vse tiste, ki so mu bili v življenju ljubi in dragi, pa tudi njegove posle in konje žive zakopavali, in zraven pridevali še jedi in pijače. Grki so merliče sožigali, pepel potem v zato pripravljenih posodah hranili in zakopavali. Rimljanje so nekdanj svoje mrličee zakopavali, pozneje pa tudi sežigali, kakor Grki.

21. Areopagitski sodniki v Atenah so se navadno o ponočnem času shajali, za to da se bolj v miru pravde razsojevali in brez ozira na osebe. V ravno tem mestu so pred sodbo malega presička zaklali, in z njegovo kervjo sedeže sodnikov poškopili; to je imelo biti sodnikom v opomin, da se oškropé s krvjo nedolžnih, ako pravn pravilčno ne sodijo.

22. Pri nekdanjih Rimljanih so tiste, ki so hotli zadobiti pravico rimskega državljanstva naj pred za roko pošlati; ako so imeli mehke roke, niso bili sprejeti, ker mehke roke so znamenje, da človek malo ali nič z rokami ne dela; kdor pa je imel trde, žuljeve roke, je bil sprejet. Menda bi v današnjih časih le malo jih našli, ki bi bili vredni rimskega državljanstva.

23. Pri nekdanjih Perzijanah je bila največa sramota *lagati*, pa *dolgé* imeti. — Indijani so tiste,

je videla, da je župan na nje strani Z velikim krikom so prišli pred sodišče in so zahtevali, naj se dvojezična deska sname. Ker je bila žandarmerija in financa preslaba, se je morala razdraženi množici v-makniti. Za to je prišla iz Trsta ena stotnija vojakov z namestništvem komisarjem Hoheggerjem. Množica je sprejela vojake s posmehom in krikom: „Bodala dol! Hodite uazaj! Vbiti nas morete a ne posloveniti!“ Hoteli so zabraniti izkrcanje vojakov, kar se jim pa ni posrečilo. Vojaki so se trudili razgnati množico, cesar pa niso mogli, ker niso smeli streljati. Množica je to vedela, za to je vojake zasmehovala in metala jim klobuke na bodala! Nazadnje je vpor in krik zmagal. *Župan je obljubil, da se sname dvojezična deska, kar se je tudi zgodilo.* Tedaj so se zahrohtali in takoj sneli it. slov. ploščo in obesili ploščo od tobakarne v posmeh vladi, komisarju in vojakom. Drugi dan je sodnik snel obo ploščo in obesil zopet staro ploščo z italijanskim napisom. —

Izgredi so bili tudi v *Rovinju, Poreču* in menda še drugod. Netili in podpirali so te izgrede proti Slovanom židovski, in liberalni časopisi v Trstu in Istri, nadalje zastopniki dežele in občin v izvanrednih sejah, v kojih so protestovali proti odloku visokega ministerstva. — Ti žalostni dogodki so primorali slovenske poslance na Dunaju, da so vprašali naj prej ministra notranjih opravil, ali so mu izgredi znani in kaj misli storiti. To interpelacijo je stavil č. g. Klun. Drugo interpelacijo na ministerskega predsednika napravili so gg. V. Spinčič in Alfred Coronini. Grof Franc. Coronini pa je peljal deputacijo svojega kluba h ministerskemu predsedniku knezu Windischgrätzju, da so mu izročili v imenu italijanskih zastopnikov spomeni-

katerim so spričali, da so lagali očitno sramotili, in iz vsake službe pahnili. — Pri nekdanjih Frankih in Sveveh so morali lažniki v sramoto psa na rami okoli nositi. — Kaj bi se godilo takim lažnivcem in dolžnikom, kaker jih imamo v sedajšnjih časih na tisoče in tisoče? Psov bi ne bilo zadosti!

24. V Bitiniji so pohajače kamnjali. Itirkanski kralj Hartab je krte lovil, samo da ni ostal brez dela. Macedonski kralj Erop je urhe na nit vezal. Kralj Ptolomej je obiskaval delavnišnice rokodelcev. Cesar Domicijan se je vsakdan po več ur v svojo sobo zaperl, in muhe lovil, in na iglo nabadal. Ko je enkrat nekdo vprašal, jeli cesar sam domá: *Popolnoma sam*, je dobil odgovor, *še muhe ni pri njem.*

25. V Rimu so častili nekdanj trideset tisoč lažnjivih bogov in bogin, na Rodskem otoku pa tri in sedemdeset tisoč. Na Sicilijanskem otoku so po božje častili komarje in muhe, v Arabiji pse in merkvice, v Egiptu mačke in krokodile. Stari Nemci so posebno častili in molili solnce, luno, Marta, Merkurija, Jupitra, Venero, Saturna, ter so jim razno žival žertvovali, Merkuriju so v časih tudi ljudi klali.

26. V Lacedemoniji so kače jedli, v Frigiji in v Pontu červe, Budini na Skitskem pa uši, Afrikanski Ziganti merkvice, na otoku Korsiki mlade psičke, Tatari pa konje; konjske glave so pred vsim drugim radi jedli.

27. Pri Sanitih se snidejo vsako leto na očitnem mestu fantje in dekleta pred sodbo. Fant, katerega sodba za naj boljšega in naj poštenjšega spozna, si zbere lahko izmed pričujočih deklet za svojo nevesto, katero hoče. Za njim si nevesto zbere fant, katerega sodba vrednega spozna, potem tretji, četrti itd.

co o tej stvari. Ministerski predsednik je obljubil, da se bode vlada resno posvetovala o vprašanju ali rekel jim je naravnost, da odlok pravosodnega ministra *ni bil nepostaven.* Na to je minister *Bacquehem* odgovoril v državnem zboru, da vlada bode varovala avtoriteto in da je vže poskrbela za varstvo Slovanov v Istri, ter da upa, da se bode italijansko ljudstvo pomirilo in vdalo. — Odgovor ni nobene stranke zadovoljil. Italijani so baje zahtevali od grofa Fr. Coronini-ja, naj nastopi odločno za njih pravice, a grof Fr. Coronini je zapustil Dunaj in prišel v Gorico. Vsled tega se govori, da *grof odloži poslanstvo in da njegov klub razpade.* Poslanec č. g. *Klun* je pa vložil novo interpelacijo, v koji pravi, da se je minister v odgovoru izognil bistvenih stvari in da italijansko ljudstvo se nikakor ni pomirilo, ampak da še razsaje. Nadalje pozivlja vlado, naj razpusti občinske zastope, ki so naj več krivi izgredov. Ker so to interpelacijo podpisali vsi konservativci in jugoslovani, je upati več vspeha ko prvi-krat. Govori se, da je namestnik Rinaldini nemogoč. — O tem prepiru je Tržaški „Popolo“ dobro opomnil: Ko se dva prepirata (Slovan in Italijan) se tretji veseli (ta je jud.) — Prav je, da se je vladi to zgodilo, zdaj bo morebiti nekoliko več verovala, da se v Istri Slovane strahuje posebno ob volitvah, ko skoraj niso varni življenja. Mi le želimo, da bi vlada zadela hujskače mirnega ljudstva in da bi se katoliška stranka mej Italijani krepko organizovala. Vlada bo našla mnogo vrlih mož vnetih za Avstrijo in Istro mej Slovani in Italijani, ali najprej je treba stare pogreške popraviti in hujskače vkrotiti.

Narodno gospodarstvo.

Zakaj smo vbogi.

Slišal sem tudi že krivoverski nauk, da naj duhovnik v politiki molči. Kdor kaj takega zahteva ni prebral prvih strani katekizma, kjer stoji, da se mora vera *zunaj* kazati v delih in besedah. Taki hočejo, da bi imeli celó oznanovanci sv. vere mrtvo vero; druge še britkejšje izkušnje zamolčim. Zakaj ne štrajkajo tudi duhovniki? Oni ne smejo dela ustaviti. Kristus jim je dovolil k večemu prah otresti in spremeniti kraj delovanja. Duhovni „štrajk“ prišel bo zavoljo pomanjkanja mladeničev, ki bi bili zmožni in veseli posvetiti se oskrbništvu Kristusove črede.

Nekateri vže ne cenijo več katoliškega duhovnika, ki nima druge družine kot izročeno mu občino. Že skilijo po oženjenih popih. Ko bi smel, rekel bi: „Le poskusi in kar bo bolje, izberi!“

Slovenski narod je v ogromni večini sé živo vero udan Stvarniku in njegovi cerkvi; vendar vsa čast in hvala dr. Mahničju, ki je še za časa krinko treščil razglave tihotapskemu liberalizmu na Slovenskem.

Hajdimo za dr. Mahničjem v boj za najdražjo narodovo svetinjo, luč sv. vere ter z uma svitlim mečem lažnjivemu liberalizmu in njegovi zlahti korak za korakom svetimo domov.

Hira naše blagostanje, ker se krščanske čednosti, čistost, zmernost, pravičnost, ne spoštujejo, ali korenina vsega hudega denašnjih časov je le liberalizem, to je pomanjkanje žive vere. Vse kreposti pridejo iz vere, iz nje dobivajo moč, po apostolovih besedah „pravični iz vere živi.“ Zato se tudi čistost, zmernost, pravičnost vjemajo med seboj, ker skupno izvirajo iz vere.

Naj omenim še napuh, pomanjkanje krščanske ponižnosti, ki tudi hude rane seka narodnemu gospodarstvu. Napuh sili ljudi k velikim stroškom. Trdna, zdrava priprosta noša se mora skrivati pred novodobno malovrednostjo.

Že po vaseh govore od mode. Na cesti vse po najnovejšem kroju, doma v vsakem kotu vboštvo pase.

Sosed hoče soseda prekositi z večjo, lepšo stavbo, z dražjo potrato; a zabrede v dolgove, ki ga vduše! Vsaka žaba, ki prileze iz kake mlake, hoče biti imenitna in „prevzeta“, ter se napiljuje dokler ne počí. Vem za več slučajev, kako so si vbogi naložili težka bremena, da le ponižno vbogali niso.

To so vzroki, da narodno gospodarstvo čedalje bolj propada. Lehko bi bil moje trditve podprl z besedami sv. pisma, ki je knjiga vseh knjig tudi glede narodnega gospodarstva. Tam je nevsahljiv zaklad najresničnejših nauk za vse zadeve našega življenja. — Slišal sem, da se neki kmetovalec ni hotel naročiti na „Prim. list“, rekoč: „Je preveč pobožen“, zato sem opustil besede iz sv. pisma. Ljudje so se prenajedli tega kruha. S časom bo prišla lakota po neslanih in puhlih jedilih, katera nam podaja liberalno časopisje, in hvaležni bomo sv. Očetu Leonu XIII, ki nam je priporočil v posebni okrožnici branje sv. pisma, hvaležni družbi sv. Mohorja, ki nam letos pošlje „Zgodbe sv. Pisma.“

Obhajala me je skušnjava, da bi ta in oni stavek raztegnil v dolgo poglavje. Med pisanjem širilo se mi je obzorje; ali „Prim. list“ izhaja le dvakrat na mesec in ni njegov prvi namen učiti narodno gospodarstvo.

Končam! V primeri z drugimi, je IV. odstavek precej dolg. Tudi je videti na prvi pogled, kakor bi vera ne imela veliko zveze z „narodnim gospodarstvom“.

Vendar upam, da sem s tem poskusom dokazal, kako je le vera zmožna osrečiti ljudi vže na tem svetu.

Drugi so to storili bolje in bodo še. Ne nehajmo ljudstvu odkrivat bogastva krščanske vere in vboštva odpada od Boga!

Vseh mrtvih dan!

Zložil S. Gregorčič.

Vseh mrtvih dan!

Na tisto tiho domovanje,

Kjer mnogi spé nevzdravno spanje,

Kjer kmalu, kmalu dom bo moj

In — tvoj,

Nocoj se vsul je roj močan,

Saj jutri bo vseh mrtvih dan.

Vseh mrtvih dan!

Bledó trepeče nad grobovi

Tisóč svetil,

In križe, kamne vrh mogil

Jesenski venčaji cvetovi —

Vseh mrtvih dan!

Kjer dragi spé jim po pokôpi,

Kleče, solzé živočih trôpi,

Oh, dušo tré jim žal in bol:

Pod zémľjo pol, na nébu pol

Nocoj jim je srcé:

Na grob lijó grenké solzé,

V nebó gorké prošnjé!

O, le klečite, le molite,

Po nepozabnih vam solzíte,

Da bóde grób od solz rosán,
Saj jutri bo vseh mrtvih dan,
Vseh mrtvih dan!

Solzíte,

Molíte! . . .

In jaz?

Ko misli vsakedó na svoje,

Kogá, koga pa srce moje

Spomína se tačas?

Vas, zabljeni grobovi,

Kjer križ ne kamen ne stoji,

Ki niste venčani s cvetóvi,

Kjer luč nobéna ne brlí.

O, če nikdó

Nocoj se vas ne spomni,

Pozábil ni vas pévec skromni

In pa — nebó!

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnem zboru je pri prvi seji finančni minister Plener predložil proračun za bodoče leto, ki kaže prebitka (2,457.707) 2 in pol milijona. Naglašal je minister, da se promet in obseg državnih železnic množi od leta do leta, — da se podržavi južna železnica, kar bo posebno ugajalo željam tržaškega mesta, — da je državno gospodarstvo v ugodnem stanju, — da na mesto sedanjega obdačenja žganja stopi monopol, — da je poljedelstvo v slabem stanu, industrija pa se je v poslednjih letih močno povzdignila, — da se je za preosnovo valute do meseca oktobra v banko vložilo zlata nad 18 milijonov. — Na interpelacijo posl. Pernerstorferja zastran volilne preosnove, odgovoril je min. predsednik Windisgraetz, da se vendar trudi doseči sporazumljenje mej koaliranimi strankami in se zato z vso resnostjo vrše posvetovanja, in da hoče vlada vse storiti, da se še v tem zasedanju predloži primeren načrt volilne preosnove. — Vlada je že predložila zbornici načrt o preosnovi *domovinske pravice*, ki je dosedaj za mnoge kmetске občine bila vzrok materijalnega propada. O tem govorimo obširniše na drugem mestu. — Vlada je predložila tudi osnovi zakona o *mirovnih sodiščih* in drugo o *posredovalnih uradih*. Prvemur zakonu je namen, da sodne obravnave v malenkostnih stvareh postanejo bolj dostopne občinstvu in cenejše; posredovalni uradi bodo pravnivali manjše prepire zastran meje in pesteti in tudi prepire zarad razžaljenja časti v prvi instanti. — Dne 22. t. m. se je pričela glavna razprava o načertu novega kazenskega zakona. — Vlada je predložila načrt o nedeljnem počitku, katerega znamenitejša določila so: a) Ob nedeljah mora počivati vsako obrtno delo; b) Počitek ob nedeljah začne ob 6. uri zjutraj in traje najmanje 24 ur; c) Izvzeta so neizogibna dela čiščenja in poprave in taka dela, katera se morajo izvršiti iz javnih in policijsko-varstvenih ozirav; d) Ako ta pod c) našteta dela trajajo čez 3 ure, da se delavci ne morejo udeležiti službe Božje, dovoliti mora gospodar tem delavcem vsako tretjo nedeljo 36 ur počitka ali pa vsako drugo nedeljo od 6. zjutraj do 6 ure zvečer; e) Tudi oni trgovci, ki nimajo delavcev, morajo zapreti svoje prodajalnice; f) Ob praznikih je delavcem dati priliko, da se udeleže službe Božje. — Poslanec Klun in tovarši in Spinčič in tovariši interpelovali so vlado zastran dogodkov v istrskih mestih.

Koroški Slovenci so imeli 25 t. m. v Celovcu shod zaupnih mož, ki se je vršil nad vse sijajno. Soglasno so bile vsprejete resolucije zahtevajoče pravice za Koroške Slovence v verskem narodnem in gospodarskem oziru. Isti večer je bila v Celovcu Slomšek Einspielerjeva slavnost, katere se je udeležilo okoli 1800 Koroških Slovencev. Tako krasne slavnosti še ni videl Celovec.

Na Kranjskem se slov kat, delavsko društvo pridno ustavlja socijalnim agitacijam. Zadnje nedeljo je imelo mnogoobiskovan shod, na katerem je društvenik Smrekar v jako poljudnem govoru opisaval razmere slovenskega katoliškega delavca do narodnosti, obsojal pogubno in delavskemu stanu škodljivo mejnarodno načelo socijalistov in zatrjeval, da se morajo tudi delavci zavedati, da so Slovenci in zagovarjati pravice svojega naroda. Dr. Krek je našteval uzroke slabemu javnemu gospodarstvu.

Vnanje države.

Italijanska vlada je s posebnim dekretom razpustila po vsi Italija društva socijalistična.

V Belgiji so pri volitvah, ki so se vršile na podlagi splošne volilne pravice, katoličani sijajno zmagali, socijalisti so pridobili mnogo poslancev, liberalci pa propadli.

Na Ruskem imajo dosti žalosti. Carju ni bolje in tudi upanja ni za boljše zdravje; carinjo je zadela neka otrpnenost, podobna mrtvoudu. Cesarjeviča poroka bode, kakor se glasi 11. novembra.

Vojska na Koreji se nadaljuje v klub neugodnemu vremenu. Japonske čete so se pod poveljstvom maršala Oyama pri Felkossa izkrcale na kitajska tla, zopet druge v severni Koreji prestopile reko Jalu in odšle v Mandžurijo. Ob reki Jala je bil hud boj. Japonci so napali 3500 mož močen kitajski oddelek in ga pognali v beg.

Nemčija. Ostavko državnega kanclerja Caprivi-ja je vsprejel cesar. Naslednik mu bo knez Hohenzolne dosedanji namestnik v Alzaciji.

D o p i s i.

Iz Gorice 30. okt. (*Obrekovanje brez konca in kraja*). V Gorici se ne more nič zgoditi, da se ne spleta o dogodku nov venček lažij, obrekovanj, grdih priimkov, vmazanih namenov itd. Posebno trpijo na časti in zaupanju slovenski duhovniki, ki imajo v mestu odlične službe. Kakor bi se ne moglo dočakati njih odstopa ali smrti in srečno dočakati njih nadomeščenja z italijanskimi nasledniki, se je začelo s posmehom in obrekovanjem v slovenskih listih spodbopavati vsaki vglad in vpliv možem, ki bi po svoji službi morali imeti veljavno besedo. — V ta namen se je vedelo izkoristiti osebne napake, osebna nasprotstva, celo zaupanje itd. In res v petih letih se je srečno izpodkopalo stališče temu in onemu, da se odlični slovenski duhovniki tožijo, da so brez vpliva. — Povod novim spletkam in obrekovanjem je moral biti tudi dogodek, ko je preč. ordinarijat pristal na predlog vlade, da se 41 vikarij povzdigne — vsaki po sebe in sicer še le po dogovoru z župniki — v kuracije ali župnije. Nekdo, ki pravi sam v „Primercu“ da „nisimo gotovi in za to molčimo“, je vendar le „izvohal od daleč nekaj — in marsikaj čul, čemur se je zelo čudil.“ Pravi pa, da „navadni kmetje — in ta je menda on tudi — ugibljejo zakaj niso tudi drugi vi-

karijati postali samostojni in so nekako (!) vžaljeni, ker se jih je preziralo.“ Meni celo, da *vsled te premembe*, vikariji ne bodo več samostojni in ne bodo imeli več 600 gld. plače, kar je očitna pomota, ker vikariji ostanejo, kar so bili. — Dopisnik išče še le „gotovih podatkov, potem se spet oglasi“. In vendar piše vže naprej: „Svet naj vé, kakšna nedoslednost vlada v nekaterih krogih — in kako se poslužujejo dvojne mere. Vsi cerkveni zbori vseh časov, kadar koli je šlo za ustanovitve novih župnij, imeli so vedno pred očmi: *salus fidelium, incrementum cultus divini, bonum ecclesiae* itd. ne pa; *ambitio, iactantia* itd. le kviško-vspenjajočih gospodov pri starih župnijah, ki radi vidijo okolo sebe veliko kadilnic. . . .“ Glavna misel je: Vsi cerkveni zbori so pošteni — samo goriški konzistorij ne t. j. slovenski konzistorijalci ne, saj italijanskih dopisnik pač ni mislil. Mi dostavljamo: „Le tako naprej, dokler je še Slovencev kaj: enkrat „Soča“, enkrat „Corriere“.

Iz Trsta. Bratovščina sv. Cirila in Metoda je imela v nedeljo 28. t. m. svoj občni zbor v šoli sv. C. in M. Predsedoval je g. M. Mandič. Pričujočih je bilo kakih 200 udov. Predsednik otvoril je zborovanje z govorom, ki je pojasnjeval, zakaj je družba slabo napredovala. Še le č. g. J. Slavec jo je zopet krepko oživel, ko je povsem presadil na cerkvena tla; zato opozoril občinstvo, naj zaori bivšemu predsedniku trikratni „živi“ v priznanje, na kar se je občinstvo navdušeno odzvalo. Sedaj pa je vdobila bratovščina drugo izvrstno glavo v preč. g. stol. kanoniku J. Križmanu, visok. cerkv. dostojanstveniku, ki bo gotovo ves prosti čas posvetil bratovščini. (Občinstvo je burno odobraval).

Iz poročila denarničarja smo zvedeli, da šteje bratovščina 307 udov. Dohodkov je imela 81 gld. stroškov pa 71 gld. 92 kr. Vsega premoženja ima sedaj 257 gld. Večina te svote naložena je pri naših domačih denarnih zavodih.

Za predsednika je občni zbor jednoglasno volil preč. g. Jožefa Križmana, stol. kanonika. V odbor, ki se je istega dne uredil, so pa voljeni gg.: za podpredsednika M. Mandič, urednik; za tajnika M. Pretnar, učitelj; za denarničarja J. Koruza, duh. pomočnik; J. Bunc, M. Kolman, J. Macarol, L. Saražin, A. Švigelj.

Novoizvoljeni predsednik zahvalil se je za toliko zaupanje, katero mu je zbor ravnokar razodel. Za to pa v daljšem govoru obljubuje, da ne bo samo skrbel ohraniti bratovščine, ampak razširiti in utrditi jo. Glavni namen jej je zediniti zopet razkolne brate s sv. kat. cerkvijo; to se posebno doseže z molitvijo, sv. mašami. Sv. Ciril in Metod oznanovata sta sv. katol. vero oblaščenata od sv. Očeta. V 11. stoletju še le odtrgali so se Slovani od sv. Stolice. Dvakrat v 13. in 15. stoletju poskusila se je sprava, toda zastoj. In tudi sedanji sv. Oče ni davno kar so z vso očetovsko skrbjo vabili razkolne Slované v naročje sv. kat. cerkve; ravno sedaj pa zbrali so patrijarhe vzhodnih cerkvâ ter se z njimi posvetujejo, kako bi se razkolniki zopet zedmili z Rimom. Sprava doseže se bolj lahko, če se udje naše bratovščine prizadevajo, da bi odstranili z molitvijo razne ovire.

Govornika je občinstvo pazno poslušalo in mu živahno pritrjevalo.

Radostno je zbor pozdravil predlog g. odbornika Saražina, naj bi se napravila zastava sv. C. in M. ter predlog g. Mandiča, naj bi se preskrbel močan pevski

zbor, ki bi lahko nastopil, ne samo v svetišči sv. Jakoba, pač tudi kje drugje.

Preden se je zborovanje zaključilo, pobiralo se je za zastavo in ubralo 41 gld. 20 kr. — Največ so darovali: g. L. Saražin 20 gld., g. J. Turek 5 gld., g. J. Kralj 2 gld., g. Jerič Agata 2 gld.

Od Adrijanskega morja. — „O važnih stvareh ali resno ali nič!“ Tako je nam — mej drugem — zagodel Tržaški „Popolo.“ To pravilo je pač prepoznano zasledil sam, ker sicer bi bil o resnih dogodkih v Piranu čisto molčal ali pa je razpravljajal po načelih resnice in pravice. Tega pa ni storil, ampak je o važni stvari sprejel le nekaj dvomnih besed, ki niso nikomur prav prišle. Ker vže navaja pohvalno „Slovenca,“ ki je brez strahu povedal pravo o mnogo bolj važnih napisih v Ljubljani, naj si ga vzame tudi za zgled in ko bo videl, da so vskipale strasti ljudstva nahujkanega od židovskih in liberalnih hujskačev, naj pouči zapeljano ljudstvo, da je na krivi poti in da s takimi nasilstvi škodi svoji narodnosti. Prav pravi, da je dan danes vera v večji nevarnosti ko narodnost, ali da bo vera vspevala je treba naj prej miru mej narodi. Za to je naša naloga, da učimo vsaki svoje ljudstvo, naj druge narode ljubi in spoštuje kot brate iste cerkve in države. Mogoče je res, da je italijansko ljudstvo v Trstu in v Istriji še vedno nepoučeno o tem in da so mu torej 4, reci štiri slovanske besedice (c. kr. okrajna sodnija) došle nepričakovano in „prenaglo“ ter mu razvnele živce, ali izobraženih mož in pravičnih politikov dolžnost je bila ljudstvo poučiti in miriti. Il „Popolo“ v št. 170 piše: „Po nobeni ceni se ne bomo razgovarjali o napisih, pač kakor „Primorski list“ v Trstu modruje, bi v Trstu morali biti vsi napisi v desetih ali dvanajstih jezikih, zadnji pa bi ne bil judovski. Kaj ni morda v Trstu Judov? — Toraj „Il Popolo“ ne prisvaja v narodnem oziru Slovence. katerih je na Primorskem velika večina, ki smo tukaj od predavnih časov, ki smo bratje v Kristusu, nič več pravic, kakor — priseljenim judom!! „Il Popolo“ zagovarja sicer katoliška načela, a v narodnih vprašanjih se pušča do — žal — strahovati od liberalcev in judov. Ako celo mejnarodna socialna demokracija priznava vse jezike za enakopravne, je skrajni čas, da bi tudi razni katoličani se streznili, in priznali, vsakemu svoje, bodi tudi slovanski zaničevani raji —. Ker pa želimo, srčno želimo, sicer res vrlemu „Il Popolo“ obilno vspeha in blagoslova, upamo se mu svetovati naj naš domači slovanski narod nikoli več ne primerja z azijskimi krošnjari. — Toliko v prijazno spozumljenje.

Iz Vrtovina 28 okt. Vrtovinci so pohiteli se zidanjem svoje nove cerkve, podružnice kamenske fare, da je mogel v res lepi, nežni hiši božji darovati svoj djamantno mašo upokojeni župnik č. g. Sovdat. Šestdesetletnico svojega mašništva obhajati, to je že nekaj! Vendar so skoraj 87 letni gospod še čvrsti na duhu in telesu ob 10. uri peli sv. mašo z obilo asistenco. Slavnost je poveličeval z izvrstnim ginljivim govorom č. g. Štrancar domači kapelan. Pri obedu v hiši vnuka slavljencevega g. Pirjevca se je zbralo nad 50 gostov. Došli so tudi iz Gorice č. g. dr. Gregorčič in g. A. Gaberšek, g. šolski nadzornik Fr. Vodopivec in g. profesor Brbuč. Izročili so djamantno-mašniku ličen spomin od društva „Sloge.“ Napitnic je bilo prav raznovrstnih. Napila sta č. g. slavljencu zlasti č. g. dekan črniški in g. šolski nadzornik.

Prav židane volje je bil č. g. djamantno-mašnik — in se ob koncu zahvalil vsem navzočim gostom. Bog daj učkati č. gospodu še več veselih let potem pa nebeško mašo obhajati v nebesih!

Novice iz raznih krajev.

Zjedinjenje razkolnih cerkva s papežem. Kakor smo poročali je papež sklical v Rim vshodne katoliške patrijarhe, da bi se o tem posvetovali. Ruska vlada se je še precej lepo obnašala o tej priliki. V teh posvetovaljih se je spoznalo poleg milosti božje najprej za potrebno, da se razkolnike prepriča, da rimski papež neče vshoda polatiniti in drugič, da razkolniki, če se zopet zjedinijo s papežem obdrže vse stare pravice glede svojih cerkvenih obredov. Bog daj svoj blagoslov!

Sarajevski nadškof Stadler je pisal vsem razkolnim škofom v Bosni prijazno pismo, da mu naznajo kaj mislijo o zjedinjenji s katoliško cerkvijo. Kaj so na to pismo odgovorili ni še znano.

Cecilijansko društvo bo imelo svoj shod dne 22. novembra t. l. v semeniških prostorih s tem vspeodom. I. Sv. maša peta ob 9 $\frac{1}{2}$; II. Zborovanje in sicer: 1. Pozdrav predsednika; 2. Poročilo tajnika in denarničarja; 3. Govor slavnostni v slovenskem in italijanskem jeziku; 4. Morebitni predlogi.

Naš list se, kakor videti, pazljivo bere. Še vsakokrat, odkar izhaja v Gorici se ga je kak slovenski ali laški list več ali manj ljubeznjivo spominjal. Toraj pozor dopisniki! Ko pišete, zmerom imejte v glavi, da se Vaše besede bodo stavile na tehtnico sv. Mihaela! Sicer ta pozornost nam ni nikakor sitna, ravno nasprotno.

Vabito k izrednemu občnemu reg. zadr. z neomejeno zavezo, ki se bode vršil v prostorih gosp. Petra Jurman-a v Cerknem dne 11. novembra 1894 popoldne ob 2 urah; dnevni red: 1. Dopolnilna volitev, 2. Posamezni nasveti.

V Cerknem 29. oktobra 1894.

Kosmač, tajnik,

Ravnikan, načelnik.

Kanonik stol. kapitola tržaškega preč. G. Peter Sincich imenovan je dekan stolnega kapitola od Nj. veličastva cesarja; preč. g. župnik pri starem sv. Antonu, Peter Martelanz, pa kanonik istega kapitola, Slovesno umeščena sta bilo 31 t. m.

Veleč. g. Jožefa Lileka, bivšega župnika v Montrilju v Istriji, sedaj v pokoji, je naš Prevzvišeni knezo-nadškof poslal na sv. Goro za spovednika.

Vikar Jurij Kokelj, vikarij na Ternovem pri Kobaridu je vmrl po tridnevni boleznj previden s. sv. zakramenti. Večna luč naj mu sveti!

Darovi za Alojzijevišče. Pio Sovegno 100 fl; č. g. Dr. Franc. Sedej, dv. kapl. 100 fl; Ilovar Fr. dek. 14 fl; Perinčič Karol, kurat 10 fl; Strukelj Mih. vik. 4.50 fl; Kragelj Valentin, vik. 4.50 fl; Dr. Jožef. Pavlica 11.50 fl; Zucchiatti Mart, župn. 20 fl; Baic Jos. 13.50 fl; Bratina Alojzij, vik. 13.50 fl;

Za slovenske šole v Gorici je družbi sv. Cirila in Metoda poklonil vele v. dr. Fr. Sedej kot ustanovnik — 100 forintov. Č. g. Ivan Kumar, vikarij v Ravnici poslal za slov. šole 2 forinta.

V odbor „Danice“ slov. kat. akad. društva na Dunaji so bili v osnovalnem zboru dne 27. okt. voljeni ti le gospodnje: stud. med. Fr. Jankovič za pred-

1507 nam - ali le v Gorici (9. pristojnik!)

sednika; stud. med. *Fr. Pečnik* za podpredsednika; *F. Končan* za blagajnika; stud. phil. *Zv. Dokler*, knjižničar in stud. phil. *J. Valjavec* arhivar. — Osnovni zbor so počastili tudi državni poslanci *Klun*, *Povše*, dvorni kapelan in ravnatelj Avgustineja *dr. Sedej*, *dr. Mantuani*, *dr. Žmave* itd. Po svojih odposlancih so bila zastopana tudi društva: hrvatsko akademsko društvo. *Zvonimir*, bulgarsko, „Balkan“ in kat. akademični zavezi „Austria“ in „Norika.“ — Društvo šteje 15 ustanovnikov 45 starešin in 12 rednih članov. O namenu društva je res lepo govoril *dr. Payletič*. — Zabavni del ki se je vršil pod predsedništvom *Goričana drd. Pavletiča* je bil posvečen *g. Žmavcu*, ki je bil dan popred promoviran za doktorja prava „sub auspiciis imperatoris!“ Živel, tako se dela čast domovini! Slovenci, spominjamo se dejanski naših nevstrašenih „Daničarjev.“

Papež Leon XIII *posestnik v Trstu!* Lansko leto je v Trstu vmrl septembra mesca *grof Edvard Ginzl* in je zapustil v oporoki dve hiši „*Njihovi Svetosti papežu svete katoliški rimske cerkve*“. Sodišče v Trstu je tudi to privolilo. To veliko pomeni, ker na Francoskem se branijo priznati papežu pravico do dedščine, če mu kdo kaj v oporoki zapusti. Morda tudi na Francoskem ne bodo papežu kratili, kar se mu v Avstriji ne krati.

Železnica: *Gorica-Ajdovščina-Postojna*. Pod vodstvom *grofa Franca Coroninija* bili so 20. oktobra goriški poslanci *grof Alfred Coronini*, *dr. Gregorčič* in *Jordan* ter poslanca *dr. Ferjančič* in *Kušar* pri vojnem ministerstvu, da poižejo kaj glede zgradbe ozkotirne železnice *Gorica-Ajdovščina-Vipava-Postojna*. Na svoje zadovoljstvo so poslanci čuli, da ministerstvo ni samo naklonjeno tej nameri, ampak da želi, naj bi se proga čim prej zgradila.

Slovenski duhovnik v Aleksandriji. V Aleksandriji v Egiptu je kakor pravijo okolo 4000 Slovencev posebno žensk, in največ jih je od nas s Primorskega. Do letos niso imeli nobenega duhovnika, da bi bil znal slovanski jezik. Letos pa je šel tja dol frančiškan pater *Hubert Rant*. Kakor „*Domoljubu*“ ta častiti oče piše, je on letos na roženkransko nedeljo prvokrat v Aleksandriji slovensko pridigal. „Ne morem povedati — to so njegove besede — kečo je bil bolj vesel ali jaz ali poslušalci. Slovenke so kar od samega veselja jokale, ko so začule božjo besedo v milem materinem jeziku.“ Spovedi je bilo vže prvo nedeljo zelo mnogo. Spočetka mu niso hoteli dovoliti slovensko pridigati. A ko je pater *Rant* pokazal pismo z *Rima*, da je sem poslan kot „*curato* per gli Slavi“ t. j. „*za dušnega pastirja Slovanov*“ so mu privolili. — Rimski papež ima srce za vse, tudi za zaničevane Slovence. Njemu nismo „*šklašč*“ sužnji, ampak ljubljene otroci v Kristusu! Bog živi *Leona XIII*.

Društvo „Edinost“ v Trstu ni v naj boljem stanju. Predsednik *g. M. Mandič* se je tožil, da nima odbor nič podpore od članov, ki sicer pridno zabavljajo a nič ne delajo. Da, gospodine *Mandič*, a kdo more več v društvo „*narodno-napredne*“ gospode, ako se dan za dnem samo smeši in grdi slovenske rodoljube, ako se jim očita hinavščino, vmazane namene, kosmato vest, nemčurstvo itd. Naj bi žalostne skušnje izmodrile primorske Slovence, da eden ali dva visoka politika malo zmoreta, ker bolj ko visoke politike nam je treba *drobnega dela*, a na to je treba ljudi vabiti in navduševati, ne pa dau za dnem z grdimi priimki odbivati.

Razpisana je služba ravnatelja na deželni kmetijski šoli v italijanskem oddelku. Plače je 1300 gld. in stanovanje.

Grof Alfred Coronini — brez domovinec. Tako ga je nazval „*Corriere*“. Daleč smo prišli, da nam privandrani judje očitajo brezdomovinstvo. Tu sem: Akadem. podobar.

Za namišljeno cerkev Najsv. Srca Jezusovega na starem pokopališče se je dosedaj nabralo 5011.67 gld.

Novo cerkev sezidajo v Trstu sijonske sestre „*Notre Dame*“. Sestre bodo pa imele na straneh svoje zakrite prostore. Tudi vodstvo sirotišnice sv. Jožefa misli kmalu zdatno razširiti svojo cerkvico. Le cerkev sv. Vincencija na Kjadinu spi, če tudi je že presbiterij sezidan. Kako to?

Na mestnem pokopališči sv. Ane v Trstu popravljajo sedaj duhovsko stanovanje. Je bila že res skoraj skrajna potreba.

„**Kar ne želiš**, da drugi tebi storijo tega tudi ti drugim ne stori.“ Držeč se tega katoškega nauka „*Slovenec*“ glavno glasilo slovenske kat. stranke, zagovarja ne le z besedo, ampak tudi z dejanjem pravice *nemške* manjšine v Ljubljani. Slovenski manjšini pa v Kočevji Nemci nobene narodne pravice ne voščijo. Glede tega piše „*Slovenec*“: „Z isto neizprosno odločnostjo, s katero **vkjub napadom večine slovenskih listov** zagovarjamo v našem listu pravice *nemške* manjšine v Ljubljani, zahtevamo pravic slovenske manjšine v Kočevju. — To pot nam kaže pravicoljubje *in od tega nikjer in nikomur* na ljubo mi ne odstopimo niti za las.“

To je katoško, to je pravično! Edina ta pot more rešiti pogina Slovence, ki se skorej povsod razkosani v manjšini nahajajo. Upamo, da bodo tudi katoški laški listi v Trstu in Gorici in nemški na Koroškem zagovarjali pravice slovenske manjšine, *posebne glede šole*; kajti tudi ta ima svojo koreniko v kat. moralki. Upamo, da bodo zagovarjali tudi oni „*vkjub napadom večine liberalnih italijanskih listov*.“ Če liberalni listi katoške napadajo to je njih čast in znamenje, da so na pravi, res katoški poti. Bog daj!

Nekatere podružnice sv. Cirila in Metoda pri Trstu malo predolgo spijo. — Na same darove se družba vendar ne more zanašati. Kar ji zagotavlja obstoj, so *točni letni doneski*. Nadjamo se, da bode prihodnja zima popravila, kar se je zamudilo. Za družbo sv. Cirila in Metoda je pri prijateljskem sestanku dne 18. oktobra nabral „*slovenski*“ *Furlan* 6 kron 12 belic.

V Borštu v Istriji so imeli preteklo nedeljo 28. okt. kaj redko slovesnost. Tamošnji znani mnogozasluzeni duhovnik preč. *g. Alojzij Paoli* je obhajal petindvajsetletnico, odkar blagonosno deluje v prijaznem Bregu. Na predvečer je bil cel Boršt lepo razsvetljen. Drugi dan pa je v zahvalo daroval slovesno mašo preč. *msgr. kan. Jurij Jan*, umirovljeni dekan v Dolini. Bog mu daj dočakati še zlato mašo.

„**Pensiero Slavo**“ v Trstu meni izhajati leta 1895 vsaki dan. Da bi pač prišel v boljše roke.

V Piranu je izvoljen za deželnega poslanca narodni prenapetež *Nikolaj Venier*. Kedaj bodo pa katoščani stopili na dan s programom resnice in pravice? Bog daj kmalu.

Corriere v dopisnik iz Tržiča pozivlje *italijanske poslance*, naj se oglašijo proti slovenskim napisom v dr-

želnem zboru. No če se bo govorilo z ene strani, se bo tudi z druge.

Telofon nastavlja iz Gorice v Solkan in po mestu. Naročnikov je baje vže toliko, da bo stvar gotovo vspevala. Bil je vže čas, da se je nekaj novega vpeljalo.

Presvitli cesar je potrdil novo deželno postavo o *ribarenju*, katero je deželni zbor sklenil vlani maja meseca.

Državna podpora avstrijskemu Lloydju v Trstu za l. 1895 znaša lepo svotico 3.418.915 gld. t. j. skoraj tri in pol milijonov gld. Lep denar za Trst, ki pa ni še pokazal hvaležnosti Avstriji za toliko podporo.

Zopet en slovenski trgovec propadel. Ako smo prav poučeni je g. D. T..... imel s svojo prodajalnico in pekarstvom tako malo sreče, da ne more več naprej. Žalostna vsoda naših trgovcev!

Cerkno. Poroča se nam: g. Andrej Trebše, ki je bil prej v *Otalezih* za učitelja, preselil se je v splošno veselje in zadovoljnost vseh v Cerkno, kjer mu pomaga pri trudapolnem poslu g. podučitelj Kokole. Bog vama podeli svoj blagoslov gg. učitelja! Bodita preverjana, ako bosta z očetovsko ljubeznijo izgojevala izročeno vama mladež, postavila si bosta najlepši spomenik v srcih nežnih otročičev, pa tudi v srcih njegovih roditeljev! Tudi glede veronauka bo lahko sedaj poduk v najlepšem redu, ker so nam premilostljivi knezo-nadškof blagovolili poslati še enega kaplana, g. Bogomila Nemec-a. Tisočera jim zahvala. — V *Jagerščah* bodo blagoslovili v nedeljo nov kamenit altar. — V *Lazcah* dobijo, kaker se govori nov vodovod. — In pri nas? Na *Laznicah* se je nekemu vozniku na nevarnem ovinku splašil jeden konj. Voz je s konjema zdrčil globoko pod pot. Voznik je prišel pod konje, a pripetilo se mu ni nič hudega. Jeden konj se je zelo poškodoval. — Letina, Bogu bodi hvála, je še nekaj. Bati se je bilo še hujšega. Res je vzela ta na nekaterih mestih prve pridelke, a vsmilil se nas je Bog in nam dal še precej jesenskih. Vreme je močno deževno. Preteklo soboto je kar na suhem vsula se debela toča.

Na Reki, zelo stari podružnici Cerkljanske fare, dobili so prav lep kamenit altar. Vse ga je veselo, vzlasti Rečani, ki so po svojih skromnih močeh zares žrtvovali zadnji vinar. Pa, saj blagoslov pride od zgoraj. Blagoslovil ga je preč. g. dekan cerkljanski, ki je imel tudi slovesno sv. opravilo. Radi so prihiteli vrli naši pevci k slavnosti in jo zares povzdignili da bo ostala še dolgo v srcih hvaležnih Rečanov. — Dobil je pa tudi Reka svojega učitelja g. Jelinčič-a, ki bo podučeval en teden na Reki, drugi teden pa v *Policah*. Pričela se je torej že šola in sicer na Reki 15. okt., v *Policah* pa 18. okt. Na obeh krajih bila je torej za srečen začetek sv. maša. Novo došlemu g. učitelju želimo obilo vspeha. Tudi *Otalezani* so dobili novega učitelja g. And. Satler-ja.

Bolezen klati se po celi fari več ali manj še vedno. Po Labinjah in Poljanah vzlasti razsajala je huda griža. Po Planini in Vrhu pa vročnica. Tudi v *Otalezih* pase se še vedno vročinska bolezen. Posebno hudo pa pobira davica po Oreheku in Zakojci otroke, tako, da po nekaterih hišah vmrjejo kar po trije.

Italijansko društvo „Ginnastica“ je slavilo svojo *petindvajsetletnico* v nedeljo 28. oktobra 1894. Slovesni govor je imel predsednik Dörfles jud. Ali smo v Palestini ali smo na Goriškem?

Novačenje v Trstu za l. 1895. Vsi mladeniči domači in tuji, ki so rojeni v letih 1874, 1873, 1872, zglasiti se morajo v mesecu novembru pri magistratu, drugače bodo strogo kaznovani.

Poštna in brzovjavna palača otvorila se je slovesno 28. t. m. v novi poštni ulici. Tedaj seli se c. kr. poštno ravnateljstvo z vsemi podrejeni uradi v novo poštno poslopje.

Edinost. je nedavno pisala da je vera podlaga vsemu, kar je tudi res. Pa v zadnji številki se je vže skesala in obeta dokazati da „katoliška podlaga je sicer važen del programa naroda slovenskega, da pa sama zase nikakor ne obsega in ne more obsegati vsega političnega programa.“ — Obsega, obsega, treba le katolištvo poznati in se po njem ravnati!

Shod zaupnih slovenskih liberalcev je določen na 27. dan novembra. Sklicevatelji so tudi Svetec dr. Ivan Tavčar, pisatelj glasovitih „4000.“

Volitev na Notranjskem. V Postojni voljen je bil za deželnega poslanca g. Arko, kandidat liberalne stranke. Dobil je 69 glasov, kandidat manjšine Modic pa 38 glasov. — Do nedavna so bili liberalci na Notranjskem popolni gospodarji — a njihova oblast je začela tudi tukaj močno pešati.

V **Kamniku** na Gorenjskem se je ustanovilo novo slovensko katoliško društvo. Na shodu so govorili gg. dr. Šusteršič, dr. Žitnik in kapelan Kalan. Svita se!

Katoliško društvo za delavke s sedežem v Ljubljani in z delovanjem na Kranjskem je najnovejši sad prvega slovenskega katoliškega shoda. Pravila tega društva je deželna vlada poterdila dne 19. sept. tega leta. Namen ima skrbeti, da bodo delavke krščansko živele pa tudi, da bodo podpirane v bolezni in v starosti. Tako poroča vrle „Domoljub.“ Oglasilo se je vže blizo dve sto udov. — Ali ni program prvega slov. kat. shoda, ki take sadove rodi — *res naroden?*

Nov List — ako smo „Slovenca“ prav razumeli, osnova se v kratkem za slovenske kat. delavce poseben list! Nov sad prvega slov. shoda! Bog daj! Čast nevtrudnim ljubljanskim našim možem!

Goriško starešinstvo je na predlog dr. Verze gnassi-ja poslalo na ministerstvo spomenico proti slovanskim napisom. Zdaj pa naj vse slovenske občine govorijo za a n a p i s e. Čemu tolik nemir?!

Akademični podobar (kipar), Alojzij Progar v Celovcu (Fleischmarkt 5) izučil se je na Dunaji na c. kr. akademiji Bil je učenec profesorja Hellmerja. Po dokončanem učenju bil je nekaj časa v Celovcu. Da bi se še bolj spopolnil, šel je nedavno v Italijo. Dobil je vže več zares vmetniških naročil. Tako je n. pr. grofinja Egger naročila pri njem za rodbinski masaleum vstajenje Gospodovo v reliefu s petimi podobami. Dobil je tudi nalogo popraviti gotični altar na Magdalenski gori na Koroškem itd. Bl. g. Alojzij Progar prevzema dela bodisi iz lesa ali kamna.

„**Rimskega Katolika**“ četrti zvezek je izšel. V prvem spisu, dokazuje preč. g. monsignor dr. Mahnič, da je katoličanu in brezvercu nemogoče skupno podučevati in vzgajati ljudstvo. Kajti prvi bi rad ljudstvo k Bogu peljal, a drugi bi je rad od Boga odtrgal. Toraj ne kaže jima drugega kakor se ločiti in vsak na svojo roko poskusiti svojo srečo. — Drugi spis nam kaže, kako oblast in svobodo ima ljudstvo. — Tretji spis, nas podučuje, da se ne sme nasproti nobenemu niti za eu las popusti od vere

katoliške, da se katoličani, če hočejo zmagati, morajo drug drugega držati kakor klešč. — Tretji spis govori o svobodi in oblasti ljudstva. — Četrti spis govori o starosti človeškega roda. — Peti nam riše, kako je velik del češke mladine zašel na pogubna pota, ker so jim v šoli vzeli vero. Sviri Slovence, da naj pazijo, da tudi njih mladina, posebno študenti, ne zajdejo na tista pota. — Drugi spisi so: „Slovenskim bogoslovcem“, „Časopis“, „Pogled v Hrvatsko“ itd. Iz tega naj primorsko ljudstvo spozna, da „Rimski Katolik“ ima res srce za ljudstvo, za Slovence in Slovane, a nad vsem za — ysemogočnega Boga, brez katerega tudi mi Slovani nič nismo. Dosti se je zadnja leta na Primorskem vpričo ljudstva pisalo in govorilo proti „Rimskemu Katoliku“ — a ljudstvo primorsko vеди, da vse ono pisarenje in besedičenje je bilo le — laž.

V furlaniji so začeli zelo skrbeti, kako bi se cerkveno petje spopolnilo. Kako se mislijo organizovati ne vemo še. Pa prepričani smo, da bo reč vspevala, ker posebno mej mlajšo furlansko duhovščino ni le večjih pevcev, ampak ob enem zelo vnetih za čast božjo!

Na Dunaji so se nedavna sramovali, da so kristjani. Tega so bili krivi bogati judje in liberalci. Tudi je bilo samo ljudstvo krivo, ker je večinoma le liberalne poslance volilo. Dan danes je Dunaj bolj krščanski. V to je pomagal zelo dosti tudi advokat dr. Lueger. Ta je bil enkrat sam liberalcec. A spoznal je, da le Kristus in njegova vera more ljudstvo rešiti iz rok oderuhov. In od tedaj neutrudno budi ljudstvo naj se Kristusa oklene. Nedavno so njegovi prijatelji slavili njegovo delovanje. V pričo velikanske množice je dr. Lueger o tej priliki to le govoril: „Ko se nazaj oziram na svoje politično življenje prihaja mi v spomin posebno eden odločilen trenotek. Na eni strani me je čakalo bogatstvo in časti dober knp, ako bi le ljudstvu hotel nezvest ostati, a na drugi strani trpljenje in prave časti. Izbral sem si zadnjo pot. Ostal sem ljudstva zvest, nisem bogat na denarju in premoženji, zato pa sem na ljubezni bogatejši bolj kakor so oni, ki so vdarili po prvi poti. Nisem postal minister, niti župan, niti dvorni svetnik, zato pa sem nekaj, s čemur se ponašam, postal sem tribun, voditelj avstrijskega ljudstva. Kot tak sem mogočniji kakor marsikateri minister, mogočniji kakor več dvornih svetovalcev. *Jaz poklekam pred Bogom a ne poklekem pred vrečo denarja, ki je dandanes najmogočniji. Jaz zaničujem njega in njegovo oblast.*“ — Slovenci, bojmo se Boga, spolnujmo njegove zapovedi, in oderuhi naši in tlačitelji bodo od nas pocepali!

Najnovejše vesti o dogodkih v Istri. Vlada je naznanila slovenskim poslancem, da svojega vkaza ne prekliče. Predsednik državnega zbora levičar Chlumecki se poteguje pa za Italijane nasproti pravičnim zahtevam Slovanov. Istrska poslanca ki sta v Coronijevem klubu, tirjata, da klub stopi v opozicijo, sicer, da izstopita. — Isterske zadeve so postale silno važne. Govori se, da je policija do 40 iredentarjev polovila po istrskih mestih. Mi pričakujemo, da bo tudi z ypornimi Italijani tako odločno postopala kakor — s Čehi. Pred postvavo so vsi narodi enaki.

Podržavljenje južne železnice. Vlada želi vkupiti južno železnico, ki je zdaj svojina neke francoske družbe. Knez Egon Hohenlohe je bil v Parizu s tem namenom. Bojimo se, da bomo drago plačali.

Vino vipavsko in briško je letos izvanredno dobro. Cena mu je 14—17 fl hektol. Letos morajo kupci pohiteti, ako hočejo dobiti dobro kapljico, ker slišimo, da se vino hitro oddaja.

Od istrskega vinogradarja (Plavije) smo dobili dopis, kjer bitko toži, da se je italijanskemu vinu pot odprla v Avstrijo. Italijansko vino se kupuje, domače avstrijsko pa stoji. Podpirajmo se drug drugega. Kupujmo domače vino! — Državni poslanci naj bi skrbeli, da bi država po vinski pogodbi z Italijo oškojene naše vinogradeje kako odškodovala.

Trtno uš so našli tudi v bližnji okolici Gorice.

Obsekavanje dreves je v občie neizmerno škodljivo, zlasti pa mladim gozdom. Velikokrat ljudje oklestijo drevesa do gola ter ne pomislijo, da si s tem jako škodujejo. Vedeti je namreč treba, da dobivajo drevesa svoj živež po koreninah iz zemlje, po listih ali izliče-vju pa iz zraka. Iz zemlje dobivajo one snovi, ki se pri gorenju spreminjajo v pepel; iz zraka pa dobivajo vse ono, kar pri gorenju zopet uide v zrak, namreč ogljenec. Ako torej drevesu odsekamo veje, odsekamo mu neštevilno ust, skozi katera je dobivalo živež iz zraka. Tako drevo ne more povoljno rasti, se ne more debeliti in škoda je radi tega očitna. Ako se veje odsekujejo tikoma pri deblu, posuše se one grče in se ločijo od živega dolovega lesa; kadar se taki hlodi žagajo, izpadejo oni zamaški in deske so vse luknjičaste, torej zopet škoda. Zlasti pa obsekavanje močno škoduje iglovcem, ker pri vseh takih ranah začne teči iz debla smola, ki je drevesna hrana, in ako je rana velika, da se zarasti ne more, začne se od tiste strani deblu sušiti. Obsekanih dreves se pa tudi veliko raje črv loti in jih konča. Ako že moramo drevo oklestiti, pustimo vselej najmanj za čevelj dolge store s živimi vejicami, da tam kmalu poženejo nove veje.

Kdaj treba vino pretočiti? Kadar je mošt povrel, ostaneje na dnu posode droži. Torej treba vino odtočiti in odstraniti droži, t. j. goščo. Drugič naj se vino pretoči, kadar se začne spomladi vinska trta solziti, tretjič naj se pretoči, kadar trta cvete in četrtič, kadar se grozdje bere. Goščo je treba vselej odstraniti.

Poduk in zabava.

Sedem zlatih pravil pri vzgoji. Priprost kmet, vprašan, kakim načinom da je zamogel tako dobro odgojiti svoje otroke, od katerih so štirje sinovi študirali, odgovoril je prostodušno: Pred vsem sem svoje prvo dete skrbno odvzgojil; vzgled najstarejšega vplival je blagodejno na mlajše, tako da se ni bilo veliko mučiti. Poleg tega 1. mojim otrokom ničesar nisem zapovedal, česar sam ne bi bil storil, kar bi sam ne bil prevdaril ter za koristno in potrebno spoznal. 2. Skrbim za pokorščino. Nihče naj ne misli, da bode potem od otrok zahteval pokorščino, ko pridejo k pameti, pokorščina mora postati otrokom navada. 3. Skazujem svojim otrokom ljubezen, vendar tako, da se me vedno boje in spoštujejo. Nadalje držim se pravil: „Ne trpi vgovorov; v prisotnosti otrok morajo starši biti vedno ene misli. Kaznovani otrok se nikdar ne sme za očeta ali mater skrivati, da bi našlo obrambo pred kaznijo; 6. odgoji otroka za delo in skrbi za zdravje njegovo; 7. pred vsem priporočuj sebe, otroke in vso hišo v vsakdanji molitvi božjemu varstvu.

Potem pa le hitro pobotnico! Kmet je kupil od gospoda njivo in mu jo koj izplača. „Vam naredim

pobotnico, da sem denar res prijel,“ pravi gospod. — Kmet odgovori: „Ni treba, saj verujete, da je Bog.“ — Gospod ga zavrne: „Ne, jaz ne verujem, da je Bog.“ — „Če je tako, pravi kmet potem, pa le hitro napravite pobotnico!“

Tudi tolažba. Učitelj: „Kaj je bilo, pri vsej nesreči starišem tako groznim načinom v Betlehemu pomorjenih otrok v tolažbo?“ Mali Jakec: Prihranili so šolnino.

Novodobni dečko. Oče sinu, ki se je prepiral se svojo odgojiteljico: „Hočeš, da pridem s palico?“ Sinček: „ni treba, oče, — vže opravi tudi brez palice ž njo.“

Pomagajte si sam! Berač (vstopivši v mesnico): „Bi mogli meni revežu, kaj pomagati?“ Mesar (čmerno): „A kaj, pomagajte si sam!“ — Berač: „Če dovolite, pa si bom!“ vzame dve klabasi in zgine.

Kaj je hitrost? Učitelj vpraša: „No, Lojzika, bi mi znala povedati, kaj je hitrost?“ — Lojzika: „O, da, če se pekoč krožnik proč dene!“

Kedaj je norec najpametniši?

(Kojou oy)

Kdo si želi imeti edno oko?

(Slepe)

Kdo tiči do ušes v dolgovi?

(Kdor neplačan klobuk nosi)

Listnica vredništva: Veleč. g. J. R. v Č. in č. g, Gr. v K. Nam jako vstrežete! Kako?! Kratko pa jadrnato, dokler ne bo več prostora. Dopisnica zadostuje! Pozdrav vsem prijateljem! v K. Dopisov brez podpisa ne sprejemamo.

Železnični urnik.

Nabrežina-Gorica.

Meš. P. vlak	Bravl.	Nabrežina	odhod	Gorica	prihod	Nabrežina	odhod	Gorica	prihod
		Nabrežina	9:10 dop.	Gorica	10:03 dop.	"	8:37 zv.	"	9:35 zv.
		"	"	"	"	"	"	"	"
		Gorica	7:15 zj.	Nabrežina	8:15 zj.	"	7:05 zv.	"	8:07 zv.
		"	"	"	"	"	"	"	"
		Nabrežina	10:00 dop.	Gorica	11:18 dop.	"	4:55 pop.	"	6:03 zv.
		"	"	"	"	"	"	"	"
		Gorica	9:21 dop.	Nabrežina	10:38 dop.	"	9:21 dop.	"	10:38 dop.
		"	"	"	"	"	"	"	"
		"	"	"	"	"	"	"	"
		Nabrežina	9:58 zv.	Gorica	11:40 zv.	"	5:15 pop.	"	6:41 zv.
		"	"	"	"	"	"	"	"
		Gorica	4:53 zj.	Nabrežina	6:32 zj.	"	9:58 zv.	"	11:40 zv.
		"	"	"	"	"	"	"	"

EDVARD PAULIN

v Nunski ulici št. 10.

V zalogi ima razne nagrobne vence, biserne in porcelanaste, rože za cerkve, palme, cvetke za nove maše in poroke, voščene sveče, mrtyaške obleke, rakve, trakove, zlate črke i. t. d. po najnižih cenah.

G. LIKAR

v Gorici, v Semeniški ulici št. 10 prodaja

raznovrstne pisarske in šolske potrebščine, mašne in šolske knjige in sv. podobe, tiskovine za duhovnije in županije; priskrbuje posetnice (vizitke) in izvršuje vsakovrstna naročila solidno in točno.

Priporoča se najuljudnejše!

Krasno božično darilo,

katere priporoča fotograf Anton Jerkič na Travniku št. 11, so fotografije do naravne velikosti, katere izdeluje po zmirno nizkih cenah. Nепrekosljivo izvršitev jamči.

Odgovorni urednik in izdatelj J. Marušič.

Ivan Howanski

čevljar v Gledališki ulici št. 15

priporoča se in zagotavlja jako solidno postrežbo. Cene so jako nizke primeroma po blagu, a nikakor naj se ne primerja s tovarniškim blagom, ki je za malenkost ceneje, a več kot polovico slabeje.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Novič Franc

krojač v ulici sv. Klare št. 6 izvršuje razna naročena dela in prodaja narejeno obleko po jako zmernih cenah.

Anton Koren trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvije za zrcala in podobe.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se naroča po pošti

Ubald pl.

Trnkóczy

lekar zraven rotovža v Ljubljani

priporoča:

ZA ŽELODEC:

Marijacele kopljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gl. 3 tuct. 4 gl. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne kroglice čistijo želodec pri zabasanji, skazenem želodci. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami volja 1 gl. 5 kr.

ZA prsa:

Planinski zeliščini ali prsni sirop za odrasčene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gl. 50 kr.

ZA trganje:

Protinski cvet (Gichtgoist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gl. 25 kr.

Vsa ta naštetja in vsa druga zdravilna sredstva se obivajo v lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

Tiska Hilarijanska tiskarna,